

НАПРЯМ 2. КОНСТИТУЦИОННОЕ И МУНИЦИПАЛЬНОЕ ПРАВО

CONCEPTUL FRONTIEREI DE STAT, DETERMINAREA FRONTIEREI VAMALE A REPUBLICII MOLDOVA CU UCRAINA ȘI ADAPTAREA ACESTORA LA LEGISLAȚIA UNIUNII EUROPENE

Maimescu Sava

*doctor în drept, conferențiar universitar la Departamentul Drept Public,
Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova*

Articolul în cauză este consacrat frontierei de stat, conceptului frontierei vamale a Republicii Moldova, aprecierii frontierei de stat, a frontierei vamale a Ucrainei cu Republica Moldova, care are o lungime de circa 1222 km. În articol autorul se expune și în privința segmentului frontierei de stat a Republicii Moldova cu Ucraina pe segmentul Transnistriei, care are o lungime de 464 km, la care actualmente organele de ocrotire a normelor de drept din Republica Moldova nu au acces legal. Autorul înfăptuiește în articol și o analiză juridică a legislației Republicii Moldova cu privire la frontiera de stat, în special a conceptului de frontieră vamală a Republicii Moldova, inclusiv a legislației vamale a Ucrainei, propunând ajustarea legislației din domeniul dat cu legislația în vigoare a statelor din Uniunea Europeană.

Cuvinte-cheie: frontiera de stat a Republicii Moldova, frontiera vamală a Republicii Moldova, frontiera de stat a Ucrainei, frontiera vamală a Ucrainei, frontiera de stat, frontiera vamală a unor state din Uniunea Europeană, delimitarea frontierei de stat, demarcarea frontierei de stat, delimitarea frontierei vamale, demarcarea frontierei vamale, semnele de demarcare a frontierei de stat, paza frontierei de stat, supravegherea frontierei de stat, supravegherea frontierei vamale, frontiera vamală internă, frontiera vamală externă a statului, semnele de demarcare a frontierei de stat, semnele de demarcare a frontierei vamale.

Întregul teritoriu național al Republicii Moldova, care alcătuiește suprafața totală de 33,7 mii km² [1], dispune actualmente de frontiera de stat cu România, având o lungime de 664 km, care este convențional instituită și demarcată pe râul Prut, cu semne speciale, vizibile, de frontieră, apele căruia se varsă în râul Dunărea. La fel, Republica Moldova dispune de frontieră de stat cu Ucraina, lungimea căreia constituie 1 222 km, sectorul de frontieră de stat cu Ucraina fiind demarcat cu semne speciale conform prevederilor normelor juridice de drept internațional [2].

Sectorul frontierei de stat a Republicii Moldova cu Ucraina pe segmentul Transnistriei, care alcătuiește lungimea de 464 km, nu dispune de semne de demarcare, acesta fiind un sector indispensabil al instituției juridice a frontierei de stat a Republicii Moldova în care autoritățile publice ale Republicii Moldova nu au niciun acces.

Instituirea conceptului frontierei de stat a Republicii Moldova cu Ucraina își ia începutul la inițiativa autorităților publice statale din Ucraina în anul 1991, imediat după adoptarea Legii organice speciale „Cu privire la frontiera de stat a Ucrainei” [3]. Astfel, conform prevederilor art. 2 din Legea organică specială cu privire la frontiera de stat a Ucrainei, organelor trupelor de grăniceri din Ucraina li s-a atribuit competența de a delimita pe hărțile topografice teritoriale pe care se intersecta teritoriul Republicii Moldova cu teritoriul Ucrainei, pe hărțile administrative teritoriale, regionale și raionale ale Ucrainei, care se mărgineau cu Republica Moldova, trasarea liniei frontierei de stat a Ucrainei cu Republica Moldova [4]. Imediat după trasarea frontierei de stat pe hărțile topografice și cadastrale teritoriale ale Ucrainei cu Republica Moldova, autoritățile statale din Ucraina, în persoana juridică a trupelor de grăniceri ale Ucrainei, au instituit la hotarele de stat ale Ucrainei cu Republica Moldova Punctele de Control și Trecere a Frontierei de stat a Ucrainei cu Republica Moldova [5].

Menționăm că Republica Moldova, deși și-a proclamat independența la 27 august 1991 [6], după ce Ucraina și-a proclamat suveranitatea și independența la 24 august 1991 [7], a adoptat Legea cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova tocmai în 1994 [8], atribuindu-i, la acel moment, Serviciului de Grăniceri din cadrul Ministerului Securității Naționale a Republicii Moldova paza, regimul de trecere peste frontiera de stat, precum și supravegherea frontierei de stat a Republicii Moldova pe întregul ei perimetru de 1 222 km lungime [9]. Sursele de arhivă ale Serviciului de Grăniceri a Republicii Moldova indică faptul că frontiera moldo-ucraiană este împărțită în trei sectoare, după cum urmează: de la nord-vest, de la Criva, raionul Briceni, începînd de la Prut, frontiera se întinde pe o lungime de 300 kilometri pînă în est, după care urmează 450 kilometri pe sectorul centru, sectorul transnistrean, după care coboară în jos, de la Palancă pînă la Giurgiulești, constituind o porțiune de 470 de kilometri [10].

Conform prevederilor Legii organice speciale în cauză, la acel moment, Serviciul de Grăniceri a Republicii Moldova efectua controlul special de frontieră de stat asupra identificării și identității persoanelor care treceau și se deplasau cu unitățile de transport, cu mijloacele de transport, inclusiv pe cale pietonală, peste frontiera de stat prin Punctele de Control și Trecere a Frontierei, admițînd astfel trecerea persoanelor și a transporturilor peste frontiera de stat prin Punctele de Control și Trecere

a Frontierei de Stat numai după ce se efectua controlul vamal în adresa acestora [11].

Acceptând vectorul european de dezvoltare prin semnarea Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană, Republica Moldova, în persoana organului suprem legislativ – Parlamentul Republicii Moldova, a recurs și la modificarea și modernizarea legislației naționale cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova. Astfel, legislatorul a adoptat o altă Lege organică specială cu privire la Frontiera de Stat a Republicii Moldova [12], atribuind competența de pază, supraveghere și regimul de trecere peste frontiera de stat a persoanelor și transporturilor organelor Poliției de frontieră [13] din cadrul Ministerului Afacerilor Interne a Republicii Moldova. Conform normelor juridice legale stipulate în Legea organică specială cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova, organele poliției de frontieră a Republicii Moldova înfăptuiesc în mod neîntrerupt și unilateral paza și supravegherea liniei frontierei de stat a Republicii Moldova cu Ucraina, în afara Punctelor de Control și Trecere a Frontierei de Stat instituite pe întregul perimetru al frontierei de stat a Republicii Moldova cu Ucraina, cu excepția sectorului de frontieră transnistrean, sector al frontierei de stat la care organele publice de ocrotire a normelor de drept constituționale din Republica Moldova nu au acces.

În Punctele de Control și Trecere a Frontierei de stat a Republicii Moldova cu Ucraina, instituite de-a lungul frontierei de stat moldo-ucrainene, poliția de frontieră a Republicii Moldova, în colaborare cu funcționarii organelor vamale, de comun acord cu organele de drept – trupele de grăniceri, inclusiv organele vamale din Ucraina, înfăptuiesc controlul frontierei de stat și, în special, controlul frontierei vamale a Republicii Moldova [14], peste care sunt trecute unități de transport, mijloace de transport utilizate la transportarea mărfurilor, încărcăturilor, obiectelor, valorilor, bunurilor, inclusiv a pasagerilor peste frontiera de stat și, respectiv, peste frontiera vamală a Republicii Moldova.

Controlul frontierei de stat, inclusiv controlul frontierei vamale a Republicii Moldova cu Ucraina, se înfăptuiește nemijlocit de către polițiștii de frontieră și funcționarii vamali din Republica Moldova, *de facto*, pe teritoriul național al Ucrainei, de comun acord cu trupele de grăniceri și reprezentanții organelor vamale din Ucraina, conform prevederilor normelor juridice legale stipulate exhaustiv în acordurile bilaterale interstatuale semnate între Republica Moldova și Ucraina [15], aprobate și aplicate în practica activității vamale internaționale în bază de hotărâri de Guvern ale Republicii Moldova [16]. După înfăptuirea de către autoritățile statale de frontieră din Republica Moldova a controlului mixt de frontieră de stat, a controlului mixt de frontieră vamală, înfăptuit *de facto* pe teritoriul de stat al Ucrainei, în adresa unităților de transport, a mijloacelor de transport, în adresa mărfurilor, încărcăturilor, obiectelor,

valorilor, bunurilor, inclusiv a pasagerilor care se deplasează peste frontiera de stat a Republicii Moldova cu Ucraina, acestora li se aprobă trecerea peste frontiera de stat, trecerea peste frontiera vamală, acordându-li-se totodată dreptul la libera circulație garantat de Constituția Republicii Moldova [17].

Conform prevederilor legislației vamale în vigoare a Republicii Moldova, teritoriul Republicii Moldova reprezintă un teritoriu vamal unic ce include teritoriul terestru, apele interioare, apele teritoriale și spațiul aerian deasupra acestora [18]. Aceeași normă juridică vamală legislativă, după modificările operate de legiuitor, indică actualmente, că frontiera de stat a Republicii Moldova, perimetrul antrepozitelor vamale constituie frontiera vamală a Republicii Moldova (denumită în continuare frontieră vamală) [19].

Modificând norma juridică legislativă vamală prevăzută la alin. (3) art. 4 din Codul vamal al Republicii Moldova, legiuitorul, în opinia noastră, a exclus în mod neîntemiat și neargumentat sintagma de „perimetru al zonelor libere” din norma juridică legislativă nominalizată, care a fost inclusă inițial de către legiuitor în norma juridică legislativă la adoptarea Codului vamal al Republicii Moldova din 20.07.2000. Sintagma de „perimetru al zonei libere” o constatăm la nivel de normă juridică materială în Legea organică specială cu privire la zonele economice libere [20], care, de fapt și de drept, este baza instituirii, formării și activității Zonelor Economice Libere, a Zonelor Antreprenoriatului Liber, a tuturor subzonelor acestora [21] formate și deschise pentru activitate economică de întreprinzător pe întregul teritoriu vamal al Republicii Moldova.

Legislația vamală în vigoare a Republicii Moldova prevede că pe teritoriul vamal al statului urmează a fi deschise și antrepozite vamale, care au destinația de a păstra temporar în încăperile acestora mărfurile străine admise temporar la introducerea pe teritoriul vamal al Republicii Moldova, fără aplicarea drepturilor de import și a măsurilor de politică economică [22]. Legiuitorul indică exhaustiv că, potrivit prevederilor art. 4 din Codul vamal al Republicii Moldova, perimetrul antrepozitelor vamale deschise pe teritoriul vamal al Republicii Moldova pentru activitate economică de întreprinzător constituie frontiera vamală a Republicii Moldova.

Legislația vamală în vigoare a Ucrainei cu referire la conceptul frontierei vamale a statului oferă în norme juridice vamale separate noțiunea de teritoriu vamal al Ucrainei și, respectiv, noțiunea de frontieră vamală a Ucrainei. Astfel, conform normei legislative vamale, în componența teritoriului vamal al Ucrainei se include întreaga parte terestră, apele teritoriale, apele interne, spațiul aerian, inclusiv insulele artificiale, instalațiile și mecanismele instituite exclusiv în zona economică

maritimă a Ucrainei, asupra căreia se răspândește jurisdicția Ucrainei, ceea ce constituie teritoriul vamal unic al Ucrainei.

Teritoriul zonelor vamale speciale dislocate în Ucraina se consideră aflate în afara limitelor teritoriului vamal al Ucrainei, cu excepția cazurilor determinate de legislația Ucrainei [23].

Spre deosebire de legiuitorul din Republica Moldova, legiuitorul din Ucraina a formulat noțiunea juridică a frontierei vamale a Ucrainei, incluzând-o într-o normă juridică vamală separată. Astfel, legiuitorul din Ucraina consideră în calitate de frontieră vamală a Ucrainei limitele teritoriului vamal al Ucrainei. Frontiera vamală a Ucrainei coincide cu frontiera de stat a Ucrainei, cu excepția limitelor teritoriale ale zonelor vamale speciale. Limitele teritoriului zonelor vamale speciale constituie frontiera vamală a Ucrainei [24].

Din studiul efectuat asupra legislației vamale a Ucrainei cu referire la conceptul teritoriului vamal al Ucrainei, al frontierei vamale a Ucrainei, constatăm că legiuitorul ucrainean a inclus conceptele de „teritoriu vamal”, „frontieră vamală” în norme juridice vamale materiale separate între ele, ceea ce considerăm a fi o apreciere și determinare reușită a acestor norme juridice vamale materiale întâlnite atât de frecvent de către funcționarii organelor vamale la îndeplinirea practicii activității organelor vamale pe teritoriul vamal al Ucrainei.

Analizând normele juridice vamale cu referire la conceptele teritoriului vamal al Republicii Moldova și al frontierei vamale a Republicii Moldova, indicate exhaustiv de legiuitor în legislația vamală în vigoare a Republicii Moldova, și aducându-le în coraport cu îndeplinirea practicii activității vamale referitoare la aprecierea, determinarea, supravegherea frontierei vamale și aplicarea măsurilor și acțiunilor juridice de prevenire și combatere a mecanismului de încălcare a frontierei vamale a Republicii Moldova, regimului juridico-vamal de trecere a frontierei vamale a Republicii Moldova, constatăm că, de fapt, conceptul frontierei vamale necesită o cercetare juridică științifică mult mai amplă și mai desfășurată decât este actualmente indicat în legislația vamală a Republicii Moldova.

Literatura:

1. A se vedea: Дикционарул енчиклопедик молдовенеск. Кишинэу: Редакция принципалэ а Енчиклопедией Советиче Молдовенешть, 1989, pag. 387, total pag. 720.
2. Acordul semnat între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei cu privire la punctele de trecere a frontierei de stat moldo-ucrainene și simplificarea formalităților frontierei de stat de către cetățenii care locuiesc în raioanele de la frontieră, semnat la Chișinău la 11.03.1997, în vigoare din 12.08.1997. Aprobare prin Hotărârea

- Guvernului Republicii Moldova nr. 576 din 05.06.1997. Publicat în „Tratate internaționale”, vol. 22, pag. 63.
3. A se vedea: Legea Ucrainei «Про державний кордон України» nr. 1778-XII от 04.11.91. Ведомості Верховной Раді, 1992, 2. ст. 6.
 4. A se vedea: art. 2 din Legea Ucrainei «Про державний кордон України» nr. 1778-XII от 04.11.91. Ведомості Верховной Раді, 1992, 2., ст. 6.
 5. Site-ul «Про державний кордон України» (vizitat la 24 martie 2020).
 6. Declarația de Independență a Republicii Moldova, adoptată de către Parlamentul Republicii Moldova la Chișinău la 27 august 1991.
 7. Declarația de Independență a Ucrainei, adoptată de către Parlamentul Ucrainei la Kiev, la 24 august 1991
 8. Legea Republicii Moldova cu privire la frontiera de stat nr. 108-XIII din 17 mai 1994. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 12, 1994, art. 107.
 9. Materialele de arhivă ale Serviciului de Grăniceri al Republicii Moldova, Chișinău, 2000.
 10. <http://border.gov.md/>
 11. Art. 4–8 din Legea Republicii Moldova cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova nr. 108-XIII din 17 mai 1994. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 12, 1994, art. 107.
 12. Art. 8–10 din Legea Republicii Moldova cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova nr. 215 din 4 noiembrie 2011, în vigoare din 1 iulie 2012. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 76–80 din 2012, art. 243.
 13. Legea Republicii Moldova cu privire la Poliția de Frontieră nr. 283 din 28 decembrie 2011. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 76–80 din 20 aprilie 2012.
 14. Art. 4 din Codul vamal al Republicii Moldova nr. 1149-XIV din 20.07.2000, în vigoare din 23.12.2000. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, ediție specială, 1 ianuarie 2007.
 15. Acordul bilateral între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei cu privire la organizarea controlului de frontieră în comun în punctele de trecere și control a frontierei de stat moldo-ucrainene, semnat la Chișinău la 11.03.1997, în vigoare din 23.12.1998. Publicat în Ediția „Tratate internaționale”, vol. 23, pag. 281.
 16. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 608 din 02.07.1997. Publicată în Ediția „Tratate internaționale”, vol. 23, pag. 281.
 17. Art. 27 din Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994, în vigoare din 27 august 1994. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 78 din 29 martie 2016.

18. Alin. (1) art. 4 din Codul vamal al Republicii Moldova nr. 1149-XIV din 20.07.2000, în vigoare din 23.12.2000. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, ediție specială, 1 ianuarie 2007.
19. Alin (3) art. 4 din Codul vamal al Republicii Moldova nr. 1149-XIV din 20.07.2000, în vigoare din 23.12.2000, modificat prin Legea Parlamentului nr. 307 din 26.12.2012, în vigoare din 04.02.2013.
20. art. 1 din Legea Republicii Moldova cu privire la Zonele Economice Libere nr. 440 din 27.07.2001, în vigoare din 06.09.2001. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 108–109 din 6 septembrie 2001.
21. Art. 2 din Legea Republicii Moldova cu privire la Zonele Economice Libere nr. 440 din 27.07.2001, în vigoare din 06.09.2001, completat prin Legea Parlamentului nr. 30 din 17.03.2017. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 109–118 din 7 aprilie 2017.
22. Art. 50 din Codul vamal al Republicii Moldova nr. 1149-XIV din 20.07.2000, în vigoare din 23.12.2000. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, ediție specială, 1 ianuarie 2007.
23. A se vedea: Статья 5. Таможенная территория Украиныю. Таможенный кодекс Украины. Харьков, Издательство «Одиссей». 2009, p. 11, total p. 207.
24. A se vedea: Статья 6. Таможенная территория Украиныю. Таможенный кодекс Украины. Харьков, Издательство «Одиссей». 2009, p. 11, total p. 207.